„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у злату)
на годину 32 дин., на пола године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ЛИСТ целокупне српске народне слободоумне странке.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 31. У Новом Саду у петак 24. фебруара 1889. ГОДИНА XXIV.

ОСТАВКА КРАЉА МИЛАНА.

Краљ Милан се захвалио на престолу у корист свога сина, престолонасљедника Александра.

Каква несрећа по Србију, што није то учинио раније, што није учинио:

После Бонтуа.

После Сливнице.

Пре развода свога брака.

То троје је могао уштедити Србији. Хвала му, што се захвалио бар сад. Да је владао још коју годину, тешко да Србија не би под њим коначно пропала.

Србија ће имати од сад пуно узрока, да слави 22. фебруар као највећи народни празник. Имаће узрока да слави тај дан из разлога, што је тога дана проглашена српска краљевина, и што је тога дана Милан Обреновић IV. сишао са српског престола. До сад су 22. фебруар писали у Србији са црвени слови; сад треба да га пишу са — златни.

Краљ Милан је давно обрицао, да ће учинити нешто, што ће изненадити свет. И доиста је учинио најкрупније, најсјајније дело, које је уопште могао учинити. Скинуо се свом народу с врата. Тим је заиста изненадио свет, а Србију је више но изненадио, Србију је обрадовао.

Но на жалост се испуниле оне речи, да чашу меда још нико није попио, у којој не би била и капља жучи. Хвала краљу Милану, што је одступио, ал не хвала му на оном, што је учинио у последњем часу. Посејао је семе, које може да никне рђавим плодом. Као у инат народу, поставио је намеснике, од којих ни један не ужива поверење већине народа у Србији. Тим је рачунао на људске слабости; тим је посејао семе будуће борбе.

Тешко је веровати у то, да ће два либерала: Ристић и генерал Бели-Марковић умети дуго и трајно да владају уставно, а генерал Протић, једна од најомраженијих личности у Србији, зацело неће то учинити. Ми смо добили брзојав у ком се јавља, да је у изгледу радикални кабинет, али после оних горких искустава, које смо искусили у последње време с Ристићем, морамо причекати неко време, да видимо у колико је искрен покушај, да се влада уставно. Свакојако краљ Милан није ишао за слогом, кад је саставио такво намништво, и неће бити његова заслуга, ако се у Србији окрене на боље, те дође до сложног рада. Краљ Милан је чинио са своје стране све, да не дође до тога.

Узроци, који су нагнали краља Милана да се захвали на престолу, врло су прости. Краљ Милан је постао — немогућ. После оне трговине са Бонтуом; после Сливнице, после оног развода брака, после свију осталих покора, увидео је, да је немогућ. С народом се није могао измирити; притискивали су га дугови; — вечити страх и узбуђење додијало му је, и он је чешће био близу тога, да даде оставку, но увек се устезао. Онда се латио промене устава; хтео је да осигура себи у новом уставу право, да он именује намеснике и да он рукује имањем и васпитањем престолонасљедника. Велика је несрећа, што му је скупштина у том попустила, јер да је скупштина одбила устав, краљ Милан би дао и онда оставку.

Овако је краљ Милан именовао такве намеснике, уз које није народна већина, а добио је у руке бригу око престолонасљедника, управо око новог краља и уплив над њим. Нови краљ Александар имаће да издржи тешку борбу. Он ће хтети да има уза се своју мајку, јер отац ће му бити ван Србије, по свој прилици негде близу Граца, а бивши краљ Милан опираће се томе. Ко ће ту победити? Какав ће положај заузети намесници у том питању? Генерал Протић је крвни непријатељ краљице Наталије и тешко да се и из тог питања неће изродити трвења.

Краљ Милан је и опет показао, да је мудар. Он је видео да не може даље и кад је дотерао сасвим до ижице, отишао је — својевољно. За себе се побринуо и побринуће се. Камо среће, да се икада и најмање бринуо за Србију. Кад оде из земље, неће за њим засузити ни једно око, а историја ће му сигурно приденути име упропаститеља, ако не — Милана несрбина. Нека под новим краљем Александром дочека Србија боље и сретније дане, од оних, које је дочекала под Миланом.

Србија под намесништвом.

Српски устав од 1869. године, који је важио до пре неколико месеци, био је много слободоумнији од данашњег, новог устава, што се тиче намесника. Намесници су они, који владају за време, док је престолонасљедник малољетан. По старом српском уставу, намеснике је могла бирати само велика народна скупштина. Тако је наређивао члан 13. старог устава.

По новом уставу на жалост није тако. Краљ Милан је знао, да он не може дуго владати Србијом, а то из многих узрока. Он је хтео после Сливнице да одступи са престола у корист малољетног сина, но то се покварило, а већ после оног чуда са краљицом Наталијом помишљао је на то још више. Но покушао је пре свега, да створи нов устав, не што је хтео по том бољем уставу да влада, већ што је хтео да осигура себи нека нова права.

И краљ Милан наредио је у новом уставу, и то није дао мењати, да краљ има права наименовати намеснике, а не да намеснике бира велика народна скупштина.

Ево шта вели §. 70. новог устава:

„Ако би краљ за својег живота пренео своју власт на својега малољетног насљедника, он, (краљ) има права, да сам у исто време именује три краљева намесника“.

Краљ Милан је хтео да осигура себи право, да се он стара о васпитању престолонасљедниковим и ако није на престолу, те је у новом уставу донео оваки параграф.

Чл. 72.

„О васпитању малољетног краља стараће се намесници ако је малољетни краљ наследио преминулога краља; ако ли је пак он дошао на престо по одступању краљевом, о његовом ће се васпитању старати краљ, који му је предао власт“.

Чл. 58. гласи:

„Краљ и насљедник престола пунољетни су, кад наврше осамнајесту годину“.

Према томе ће намесништво трајати још 5 година, пошто се краљевић Александар родио 1876. год., те му је сад тек 13 година.

Намесници имају сва она права, која припадају краљу. Они потврђују законе, које је скупштина донела, они имају права објавити рат, право делења ордена, право помиловања и т. д. Сад да наведемо још неке одредбе устава, које се односе на намеснике.

Чл. 66.

„Сваки ће намесник примати за време вршења своје намесничке дужности по 60.000 динара (близу 30 хиљада форината годишње) из краљеве цивилне листе.“ (Значи из краљеве плате, која износи 1,200.000 динара.)

Чл. 68. гласи:

„За време малољетства краљевог, не може се никаква измена учинити у уставу“.

Устав се дакле не може мењати за идућих пет година.

Сад да напоменемо још ово:

И овај нов устав врло је непотпун у овом погледу. А непотпун је у две врло важне ствари. Прво и прво, тај устав опредељује, шта ће бити, кад који од три намесника отпутује из земље. Он онда даје писмено, да се слаже са свим оним, што друга два намесника учине. Али ако један намесник умре, устав не наређује изрично, шта ће онда бити. Из самог духа устава провирује, да онда трећег намесника бира велика скупштина, ал то није јасно речено.

Па онда ово: Чл. 67. устава наређује:

„Пре нег што узму краљеву власт у своје руке, намесници ће пред оном скупштином, која их је изабрала положити заклетву: да ће краљу верни бити и да ће владати по уставу и законима земаљским“.

То је лепо. Но тако ће се заклети они намесници, које изабере скупштина. (А скупштина бира намеснике само после смрти књажеве и то тројицу између шесторице, које краљ именује у тестаменту.) Али у овом случају, где краљ просто именује три намесника и где их скупштина никако не бира, ту устав изрично не наређује, да ће и ти намесници положити заклетву, да ће устав чувати и владати по њему. Из духа устава излази, да намесници, па били ма какви, треба да се закуну на устав, али жалосно је, што се то изрично не вели, јер каквих има гадних људи, могу се ти људи позивати на речи, а не на дух и смисао устава.

Толико наведосмо рад обавештаја наших читаоца.

Словачка деца у туђини.

Било, да су они, што су радили на томе, да што више словачке деце покупе, да их раздвоје са својом родбином, да их отргну од свог завичаја, па да их доведу у нову постојбину, у више чисте мађарске крајеве, — радили то из човекољубља и милосрђа или ради помађаривања, управо умножавања мађарског живља — одведена деца су свакојако рђаво прошла. Та су деца изгубљена. Мађарски живаљ није умножен, словачки народ није умањен због тога, али је нешто друго учињено: место грађана, та су деца на путу да постану туђе слуге и да то остану целог свог века. Сиротиње свуда има у нашој држави. Нешто је онда множити силом у појединим крајевима, а то заиста и бива, јер, ето, словачка се деца одводе у друге крајеве, а међу том децом има и такве, која нису сирота, која имају својих родитеља, па чији су родитељи још и у добром стању.

У три маха су купили децу по Словачкој и одводили их у мађарске крајеве и у сва се три маха показало, да се није циљ постигла. Не може друкчије ни бити. Нико неће да храни и негује туђе дете бадава — него то дете мора заслужити, мора бити слугом, а са слугама се не шири и не умножава народ. Да су одведена словачка деца растурена по мађарским крајевима просто као слуге, види се најбоље по томе, што неће да остану где су их довели, него бегају — враћају се у свој стари завичај.

Како су та деца прошла у туђини ево неколико примера.

Из села Лаза одвели су девојчицу од 9 го-

ЛИСТАК.

„СРПСКЕ САМ ВЕРЕ!“

(Слика из босанске окупације.)

За време босанског устанка 1875—6. год. долазио је често у наш устанички стан, један лички сељак. Он је носио велику браду и дугачку косу, као што то наши православни попови носе. Имао је велику палицу и на њој израђен крст. Ту палицу носио је увек достојанствено, и неби ју никад из руку пуштао, него би увек пред собом држао. Он је много причао о Јерусалиму, Светој Гори и другим местима на истоку. Знао је што-шта из живота светог Саве Немањића, па би неуком свету увек о том причао. Говорио би, како се спрема у Јерусалим и на Свету Гору а само чека, док Турска пропадне, па ће мирније путовати. Он је знао све цркве, зборове и попове не само у Лики и Далмацији, него и по другим српским пределима. Кад би покрај неког гробља прошао; то би он ту обично застао, скинуо би капу с главе, па би се за у покој мртвих, Богу помолио.

Кад је Аустрија Босну окупирала, то се браћа тога сиромака преселе у Босну. Своју земљу, што су у Лики имали, продаду, а од једног бега Куленовића нешто земље купе и под „трећину“ у најам узму. Прве и друге године било им је добро и напредовали су. Њихов бег био је сиромак, па их није много узнемиривао. Знао је бег, шта је сиромаштина, па није на сиромаке насртао . . .

Некако се десило, да је бег своју земљу неком другом продао, па су и лички сељаци у друге руке прешли. Променула се и политика, и власти добиле су наредбу, да код сваке прилике, особито у споровима између бегова и тежака, беговима на руку иду, па и онда им право даду и признаду, где право и немају.

Није се могло проћи, и лички сељаци отпочну парницу с новим спахијом, јер је он нешто од њих тражио, што у уговору с првим спахијом није било. Они су од прилике знали, да неће успети и парницу добити, али су хтели, да се увере; како у Босни правде и правице нема, и како се пристрастно Србима суди.

У Босну преселио се са својом браћом и онај тежак, о ком мало час споменух, али му је било далеко боље, и потпуно је оздравио. Још је носио браду, дугачку косу, као и своју палицу с крстом. Он није више које куд ишао, него је радио код куће и био доста вредан и окретан. Он је по највише наваљивао, да се са спахијом парниче, и да не буде онако, како то нови спахија хоће, него, како је право и Богу драго! И његова браћа тако су мислила и парница је отпочета.

Једном позове их све котарска област у Петровцу ради саслушања, и они се пријаве. Први је био онај брат с крстом на палици, који се у писарници чиновника јавио. Чиновник Пољак узео га је на записник и између осталог питао: које је вере? он је одговорио, како је „српске вере од три прста“. Чиновник му рече, како српске вере нема, него да има грчкоисточна православна вера! Сељак му одговори, како он није ни грчке као ни источно-православне вере, него је његова вера чиста „српска“ и нека он тако запише. Чиновник се срдио и упуштао се са сељаком у препирку, питајући га: по чему се зове српска вера? Сељак му доказиваше, како се зове по светом српском Сави, и по српском патријарху, који је у Карловцима; и да он неће друге вере да буде, него баш српске, јер је то лепа и чиста вера, која не допушта, да се једу мишеви, мачке, жабе и балави пужеви. Чиновник није могао са сељаком на крај изаћи и најпосле оставио је, нек му се вера зове „српска“, која не трпи мишева, мачака и т. д.

Сељак је требао да се закуне, и заклетвом докаже и посведочи оно, на што се жалио. Чиновник питао је сељака; да ли ће се заклети? Он је одговорио: да хоће он као и његова браћа, не само у суду, него на светом еванђељу и у девет цркава! Чиновник устао је и запалио две стеаринске свеће и донео распело говорећи сељаку; нек говори за њим заклетву, коју ће му он читати! Сељак пришао је ближе аталу на ком су свеће гореле, гледао је свеће а гледао је и Христа, пред којим се морао клети, па ће чиновнику рећи: „Ја се пред овим свећама, које су од смоле, а не од воска нећу заклињати; а ово није ни наш српски Христос!“ Чиновник отпочне сељака псовати и претити му, како ће га затворити, што се усуђује таке речи говорити, па и божество ругати, јер је Христос само један за „Србе“ и свакога који верује у Бога! Сељак није се дао ни осолити, него ће чиновнику рећи: „Ти ме мореш господине уапсити, јер си у власти, али ја ти и опет говорим, да се ја пред овим свећама, које су од смоле, а не од воска, и које се у крчмама пале заклети нећу, а не признајем ни овога Христа, јер то није српски Христос, нит српског Христоса тако пишу!“ Чиновник је рекао сељаку, како за свеће има право, и да нису од воска, али за Христа не сме ништа рећи, јер је Христос само један, и нека му каже: каква је разлика између овог Христа и његовог српског, за кога он говори? Сељак је доказивао: како српски Христос није овако „трбушаст“ као што је онај, кога му је чиновник показао! Српски Христос написат је на даски, а није овако из дрвета истесан, или из гвожђа скован, као овај, и он се неће пред дрвеним Христом, који није „српски“ Хри-

дина. То девојче није било баш са свим сирото. Иза родитеља остало јој парче земље а и прилично новаца. Док је она у туђини била, земља јој се давала под аренду, те се је тако прилично новаца накупило од год. 1874.—1887. Ове последње године позове девојку свештеник из Лаза, да прими новац Кад је дошла (сада већ велика девојка), свештеник је на своје велико чудо видео, да се она ни прекрстити не зна. „Јеси ли се кад-год причестила“ — питао је свештеник, а она је на то одговорила: „Шта значи то причестити се?“ Књиге она није никада видела, перо у руци никад није имала, и сад је морала као девојка од 22 год. да учи оно, што мала словачка деца од 10 година већ знају.

Те исте године (1874.) одведено је са осталом децом и једно мало дете из Жилине. Кад су га довели у мађарски крај, уведе га један Мађар, који, не гледећи, што је дете и сувише још слабо, направи од њега свињарче на свом салашу. Дете је тежило и гинуло за својом родбином и кућом, због чега га је газда ужасно тукао, тако, да је најпосле и оглувело. Мати, чувши, како јој је дете настрадало, крене се на пут за њим, нађе га и доведе га натраг кући. Сад је то дете већ човек, али глув човек, који уз то не зна никакав занат, него се тавори по Жилини и животари као надничар.

Нека Марија Саколцајева, коју су такође одвели из Словачке год. 1874., стајала је год. 1887. пред сегединским судом што је одбацила и напустила своје ванбрачно дете, које је имала са сином свога газде. Дете је умрло, а њу су осудили на две и по године тамнице. Пред судом говорила је та девојка: „Што сте ме отргли из мога завичаја? Где је моја драга мати? Боље да сам умрла била код своје куће, па да су ме сахранили на нашем гробљу. Шта се тиче вога што сам ја словенска сирота девојка? Или ме за то могу варати и обманивати! Ето, он ми се клео, да ће ме узети за жену, па није!“ и т. д.

Ова три примера јасно сведоче, да они, који су ишли за помађаривањем словенске сирочади, нису успели, а уједно се види из тога, колико се ишло за тим, да се заиста сиротињи помогне. Словачка деца дошла су на горе муке, на веће јаде, она су много горе страдала и патила, много су горе прошла него што би прошла, да су остала код своје куће.

Да словачкој деци, што су их одводили у мађарске крајеве, бајаги из милосрђа и човекољубља, није било добро у тим крајевима, шта више, да су ту ужасно патила и страдала, па и данас још страдају и пате, види се још и из тога, што многа од те деце, само ако могу, бегају из тих крајева. Није прошло ни два месеца кад су оно год. 1888. довели у Арад једну гомилу словачке деце, а новине већ почеше јављати, како многа деца бегају и како су нека стигла већ и натраг у свој стари завичај. Тако су се вратили Павле Гашпарец, дечак од 15 година, Јосиф Фазура из Ледца и Иван Дорник из Поважске Бистрице; Јосиф Фузик из Трен. Топлице, И. Угљарик из Шуе, Вељеслав Немчек из Фривалда, (овај има оца и матер, па су га ипак одвели; отац му је столар и добро стоји); Антон Кубица из Чаце, Јосиф Крамарик из Бистрице и Јустина Милко из Фривалда. Мали Крамарик и девојчица Михко имају своје родитеље; њих су такође силом одвели у Арад.

Може се мислити, како је тој деци у „новој постојбини“ било, кад су се летила тако далека пута. И она су се заиста намучила и напатила на путу, била су и гладна и жедна, али све су то поднела, само да се опет дочепају своје куће и свога завичаја, а да се опросте патње у „новој постојбини.“

Сад да видимо, како је мали Хенрих Плано прошао. 16. јула прошле године дође у уредништво „Народних Новина“ једна госпођа и рече, да се у ње налази чудан гост из Арада, малиша један, који је пешице запалио из Арада у Турч. Св. Мартин. Из уредништва одмах оду да виде тога госта. Било му је 13 до 14 година. Изгледао је јадан, подеран, бос, изнурен од дуга и тешка пута. Видело се ипак, да је дете било јако и здраво. Кад су га довели у уредништво почеше га испитивати откуда је и како. И он све исприча. Родом је из села једног у тренчинској жупанији, и име му је Хенрих Плани. Отац му је умр'о и мати му се уда за другог човека. Живео је и он код очува. После је 4 године живео код свога деде. Деда га хтеде дати код једног месара на занат, али власти га ухвате да га воде у доње крајеве. Силом га отеше од деде. На путу у Арад, вели мали Хенрих, било нам је добро, само кад смо гледали кроз прозор на железници, тукли су нас. На станици у Жилини, давала нам нека господа хлеба са маслом. На станици у Тренчину заповедили су нам капетан и жандар да вичемо „живео“, а после да певамо песму: Прешли смо већ тренчинска брда, куда смо ишли да купимо диње крушке. На ноћишту у Брдимпешти истукао је капетан многе од нас за то, што смо путем плакали и ужасно нам је претио, ако будемо још плакали. Кад смо стигли у Арад, изашао је пред нас пастор, који нам је словенски држао придику. Господа, што су ту стајала, викала су пастору „живео.“ За тим су нас одвели у једну велику кућу (позориште) и ту су нас гледали. Пипали нас по по целом телу и кад се коме-год који од нас допао, чули смо да се каже: „Jo inas“ (добар шегрт). Ја, са неким Јосифом допао сам једном столару, који, чим нас је одвео кући, одмах нам је заповедио, да почистимо његову радионицу. За ручак смо добијали вља, а за доручак и вечеру вишња са хлебом. Било нам је тешко и ми се договоримо да бегамо. Продасмо своје чизме, добисмо сваки по 1 фор. Кренусмо се на пут, држећи се непрестано железничке пруге. Три добре штације смо тако прошли, а за тим се посвађамо, те сам тако сам даље путовао. Добри људи давали су ми хлеба, а један ми господин даде и карту за неколико станица. Свега сам 13 дана дана путовао. Мали Хенрих рекао је да пре њега вазда већ деце побегло. Од својих несрећних другова жалио је он највећма њих тројицу, а и сви су други ту тројицу жалили. „Били су још мали, те смо знали, да неће моћи побећи, а при томе ни су знали ни словенски, ни мађарски ни немачки, по свој прилици били су из друге земље“ — тако је мали Хенрих довршио своју приповетку.

Ето, тако извесни мађарски политичари мисле да шире мађарски језик и да помађарају. Мали Хенрих најбоље је доказао, да то не иде

По А. А. Павкову. =

Покушај да се поцепа радикална странка.

(Извештај дописника „Заставе.“)

Београд 20. фебруара.

Јуче се догодило код нас нешто, што јако личи вашем — Сентомашу. Као што је оно код вас мањина лармом растурила нар. зборове у Сентомашу и Ср. Карловцима, само да осујети рад већини — исто је тако и код нас лармом покушала једна ништава мањина да спречи рад радикалном збору. Но није се само на то смерало, ишло се још и — даље. Јучерањи дан је био намењен покушају да се створи расцеп у радикалној странци.

Припреме су већ давно учињене. Понапредњачени радикал Раша Милошевић, обесио је своја начела о клин, чим му дадоше службу. Но није се хтело да му се са службом само запуше уста, не, намењена је њему још једна задаћа, прљава задаћа: да створи расцеп у радикалној странци.

Довукао се Раша у „Занатлијско Удружење“ и постао уредник занатлијског листа. Ту је почела предигра оне комедије, у којој ће Раша да игра главну, а тако — јадну улогу. Лист „Српски Занатлија“ почео је чарку против радикала, како се тобож они не брину за економски бољитак народа. После тога изашао је Раша са предлогом, да се занатлије оцепе од радикала па да образују самосталну „занатлијску странку“. Но сви ти покушаји беху слаби, да постигну жељену циљ — расцеп радикалне странке. У тој странци, и ако је на великој скупштини, било међу њеним члановима неке мале начелне несугласице, којих је после скупштине нестало, — влада сада потпуна слога, и ја сам овлаштен са најнадлежнијег места, да вам изјавим, да у радикалној странци нема сада несугласица и да је у њој потпуна слога, како у Београду међу првацима, тако и између радикалаца у унутрашњости.

Наравно да су таку једнодушност најмање кадри покварити — Раше и Пере!

Еле, прво да вам опишем ток радикалног збора, који је у недељу 19. о. м. држан ради образовања радикалног месног одбора за варош Београд, па после о — Рашином „пучу.“

Збор је био необично посећен, посећенији но сви досадањи радикални зборови у Београду. Било је преко 1000 особа на њему. Збор је отворио К. С. Таушановић, после чега је изабран ђенерал Сава Грујић за председника збору.

Проф. Јован Ђаја говорио је о задатку политичких странака и појединих чланова у њима. Назвао је бесмислицом, кад се људи пренемажу, како се „немешају у политику“ и како гледају „своја посла.“ Ти људи неће да знају да немешањем у политику шкоде општој ствари, држави, а кад држави не иде добро, не може ићи ни њима. Исто је тако погрешно мишљење оних, који би хтели да нема политичких странака. Прелазећи на радикалну странку, нацртао је њезину тешку и светлу борбу, истичући како теже борбе ваљда није имала ни једна странка на свету. Радикална странка може се с правом назвати — странком „народног протеста.“ У њој је оличен протест народа против свих несрећа, против Сливнице, против напредњачког газдовања и др. Потврђујући нужду организације страначке, позива странку на сложан и марљив рад.

После г. Ђаје говорио је старац Н. Хаџи-Поповић о економским реформама које су у Србији преко нужне. Радикална странка највише полаже на то питање, за то је треба да помажу и занатлије и земљорадници.

Прешло се избору месног одбора. Изабрани су у одбор једногласно: Милутин Марковић адвокат, Рака Миленковић столар, Владислав Чортановић трговац, Димитрије Вељковић бакалин, Светозар Карапешић трг., Раденко Драговић трг., Димитрије Најдановић месар, Јов. Ж. Ђурић бакалин, Јоца Тадић трг., Мика Поповић бивши секретар министарства финансија, Младен Тодоровић абаџија и Милош Обркнежевић ковач. — Збор је у три маха са „живели!“ поздравио овај избор.

Сад се десило оно, што су „испланирали“ Раша и комп. Некакав Кара-Радовановић почео је грдити радикале, ал га нико нехте слушати. Сви су знали, да иза г. Радовановића, стоји г. — Раша Милошевић, који је са још неколико нерадикала дошао на радикални збор, да изазове — неред. Коловођа је њихов г. Раша, који је, — као што је познато — узео на себе претешку и за његова слабачка плећа, неизводљиву задаћу, да начини раздор у радикалној странци. Г. Раша се могао и овом приликом уверити, колико је то његово подузеће — смешно.

Г. Раша, окружен са 3—4 својих присталица, међу којима је и Св. Гавриловић, почео је, по нарочитом плану, своју „часну“ улогу. „Лармаши“ су намештени на све четир стране збора, да вичу: „Чујмо Рашу!“, а он ће већ одма почети. Како га је „Кавала Рефузо“ (позната дуванска крађа) довео у страшно раздражљив положај, то је он страсно приступио своме послу. Као човек пун такта, није се хтео огрешити о правила тактике, те је пустио у ланац — авангарду. Г. Кара-Радовановић беше та авангарда. Но видели смо, како је тај покушај прошао.

Г. Раша ипак није клонуо и покушао је — сам. Затражио је реч, усљед чега је настала страшна грајa. Председник збора даде му реч и он поче говорити, правдајући се, да, тобож неће раздора.

Није промуцао ни десетак речи, када се захоре бурни узвици, из хиљаду грла: „Нећемо да слушамо! Доле! Напоље! Иди Гарашанину!“ Неки су хтели да чују Рашу, да баш виде, како ће да почне „часну“ улогу, цепања радикалне странке. Тако је на пр. Младен Тодоровић, занатлија довикнуо: „Пустите га нек говори! Није нас поцепао у Нишу, па неће ни овде! Пустимо га нек се испуца! Ово је последњи метак!“ Ларма је била страшна. Збор није хтео никако да слуша г. Рашу. Као што су Кара-Радовановића поздравили са узвицима: „Напоље! Напредњачки агенти! Нећемо вас! Доста је!“ — тако су поздравили и г. Рашу. Само је код Раше било огорчење веће, јер је сваког наљутила дрскост Рашина, који се усудио, да дође на радикални збор, кад је једаред издао ту странку.

Сцена беше ужасна. Неки полетише са штаповима на Рашу, и да није било ладнијих људи, који су то спречили, Раша би био сав испребијан. Викало се: „Напоље издајицо! Марш!“ Са свих страна пљували су на њега, и он је био бео, као да је снег попао по њему. Он је у правом смислу речи — побегао са збора, као оно ваш — Герман.

стос заклињати, па макар парницу никад не добио, као што ју неће ни добити!“

Чиновник је увидио, да сељак појми што говори и захтева, и најпосле потражио је у суду Христа по „српском“ обичају, набавио је воштану свећу и сељак се заклео пред српским Христом, али је за то парницу изгубио и морао је ону земљу оставити, јер су му исту на правди бога и „српског“ Христа отели!

П. У—ц.

АПОСТОЛОВА НЕВЕСТА.

По француској нар. легенди од Де Лицела.*)

Кад је још оно Господ по земљи одио, пошао је са св. Петром и Јованом по Галилеји. Ишли су тако разговарајући се о свему. Дође, бога ми, реч и на женидбу, па ће рећи Господ:

— Петре, што се ти море не жениш?

— А што да се женим, Господе?

— Па што ме питаш? А ко зашто се ти баш не би могао оженити? Ја, видиш Петре, баш мислим, да је нужно да се ожениш.

— Ако Господ заповеда, ја оћу.

— Давле приставјеш. Е, лепо, сад коју прво женску сретнемо, то ће ти Петре, бити жена.

— Кад ти тако кажеш, нека буде.

И Исус пође са својим друштвом даље. Нису одмакли ни пола часа хода, кад сретоше једно ружно чељаде. Петар се згади, па окрете главу. Не хте.

— Опрости Господе, ал ја с тим чељадетом не могу живети.

— Добро Петре, добро. Ал сад коју прво сретнемо, узећеш је ма била још ружнија.

Петар климну главом, у знак пристајања.

И сретоше једну стару баку, подрту, сва дрхће од старости и — болести. Кљава, упрљана, сва убалегана. Петар се згрози. Хтеде да се и ове курталише, ал Господ рече:

— Не иде Петре! Мораш је узети. Она ти је жена, аjде на венчање!

Пође бака с њима до ковачнице, првог ковача у земљи галилејској. Био је то чувен ковач. Он је говорио — а и свет је потврђивао — да је он први ковач у — свету. У радионици беше доста света. Сељани из околине диване око наковања. Поред меова седи престара мајка ковачева. Тресе је грозница.

Када се поздравише, проговорише Господ:

— Мајсторе, допуста да нешто скујем, на твоме наковању.

— Оћу, одговори овај гордо, али само онда, кад ми кажеш: „Поздрављам те велики ковачу, чувени ковачу, ковачу над ковачима. Дозволи ми да кујем у твојој славној ковачници.“

Господ учини тако, као што је ковач захтевао и овај му дозволи.

Узе Господ бабу, невесту св. Петра, па је баци у огањ. Сви се скаменише.

— Шта уради човече, да од бога нађеш, — викну ковачева мајка.

— Ћути стара, то тако мора бити.

— У добри час! повиче св. Петар задовољно, који је мислио, да се сад курталисао своје невесте.

Чућење поста још веће, када Господ извуче бабину лешину из ватре, положи је на наковањ те поче ударати по њој. Што он више удара, лешина добија човечији облик и оживљава. Створи се лепа, млада девојка.

Св. Петар се задовољно смешка, сад му се мили невеста. Господ се захвали „ковачу над ковачима“, па оде својим путем.

*

Криво беше ковачу, да га овај човек надмаши. Није он знао да је то божји син — Исус Христос.

Узбуни се у ковачу сујета, хтеде се показати пред оним светом да је „бољи“. Зграби своју стару мајку, па с њом у ватру. Карају га људи, ал он вели, изаћи ће из ње млада девојка.

— Слабо бога ми! врте људи главама, а ковач да се покаже вади мајчин спржен леш из ватре и меће га на наковањ.

Удара чекићем по лешу, а крв и месо одскаче. Не оживљује баба.

Виде „први ковач,“ „чувени ковач,“ „ковач над ковачима“, да онај пређашњи боље кује, виде да му мајка неће оживити.

Потрча путем за Господом. Муке га стало, док га је стигао, јер су они добро одмакли.

— Оче, оче, помози! — дере се ковач, а глас му дрхће од умора и боли за својом мајком.

— Шта је „први ковачу“, „ковачу над ковачима“? Шта желиш?

— Беда оче, велика беда! Моја мати је мртва . . .

— Како то?

— Хтедох се показати пред оним људима да сам ти раван, па је бацих у ватру. Мислио сам да ће је моји ударци оживети, начинити млађом, а ја је сву размрцварих. Помози оче, тако ти бога! Помози несретном сину, кога је сујета заслепила, те баца своју мајку у огањ, убија је . . . Помози ономе, који ти — није раван!

Виде Господ несретника, виде му искрене суze покајања, ражали му се, па се смилова на њ.

— Ајдмо да ти помогнем.

Па се Исус врати са Јованом, Петром и његовом младом, ковачници „првог ковача,“ „ковача над ковачима.“

Унутри нађоше запрепашћене и разјарене људе, који хтедоше несретног ковача каменисати. Заустави их Господ, покупи све делове тела бакиног, па их намести на наковањ. Неколико његових удараца оживише ковачеву мајку и она се диже здравија, снажнија и ако не млађа него пре.

Захваљиваше се ковач до неба, а Господ му даде леп савет, да се у будуће не хвалише; како је „први ковач“, „ковач над ковачима,“ јер у свету нико није недостижан и савршенији, а да му не би било равног.

И. И—ћ.

---

*) Ова причица изашла је у 63. бр. „L' Indenpedance Roumain“, а под насловом „La Fiancée de Laint-Pierre.“ Преводимо је из тог листа. Прев.

После његовог бегства утишала се ларма, а председник Сава Грујић поздрављен је из хиљаду грла са бурно: „Живео!“ Прочитано је још више честитака збору и збор је у 6 сах. закључен.

Као што видите, Рашин се покушај — изјаловио. Но то није ни први, а неће бити ни последњи покушај, да се створи расцеп у радикалној странци. Раша је само слепо оруђе, лутак, а иза његових леђи стоје — други, силнији . . . .

Србо.

Политички преглед.

Из Србије. Наш дописник пише нам из Београда: „Код нас је опет било необичне кише — „кише ордена“. Преко 120 људи је одликовано орденима. Значајно је да је велика већина одликованих либерали и напредњаци, а радикала једва има — десет. То је карактеристично. Одликовано је врло много чиновника, даље шпијуна српских у Бугарској и Румунији, доста Немаца и Чувута (Бадер, Ринер, Бернфелд, Алкалај, Азријел, Шрам и др.). У опште су ова одликовања врло занимљива. — Министарска криза, као да ће се свршити сутра 22. фебруара, при прогласу краљевине. По вароши се проносе гласови, да ће доћи либерали или с Авакумовићем или Ст. Бошковићем на чelу. Говори се, да ће и Пера Тодоровић ући у кабинет и да ће Чеда Мијатовић остати као министар спољних. Шта ће бити, видећемо — сутра“.

Рађање и умирање у Новом Саду.

Лањске, 1888. године стајало је са рађањем и умирањем у Н. Саду овако:

I. РОЂЕНО ЈЕ:

	Католика	Унијата	Правосл.	Евангел.	Реформ.	Чивута	Укупно
Мушких	192	6	176	57	49	23	503
Женских	166	5	181	44	53	19	468
Свега	358	11	357	101	102	42	971
Између живо-рођених.							
а) Из законитог брака.							
Мушких	159	6	158	44	43	20	430
Женских	134	4	172	36	48	16	410
Свега	293	10	330	80	91	36	840
б) Из незаконитог брака.							
Мушких	22	—	11	6	3	2	44
Женских	16	1	8	7	3	2	37
Свега	38	1	19	13	6	4	81
Од мртво-рођених.							
а) Из законитог брака.							
Мушких	10	—	6	6	2	1	25
Женских	13	—	1	1	2	1	18
Свега	23	—	7	7	4	2	43
б) Из незаконитог брака.							
Мушких	1	—	1	1	1	—	4
Женских	3	—	—	—	—	—	3
Свега	4	—	1	1	1	—	7
Из незаконитог брака рођених има процената:	11·7	9·	5·6	13·8	6·8	9·5	9·4

II. УМИРАЊЕ.

Мушких	127	4	146	34	33	10	354
Женских	112	2	142	27	27	12	322
Свега	239	6	288	61	60	22	676
До пете године умрли.							
Мушких	55	1	61	15	14	5	151
Женских	48	1	62	12	16	4	143
Свега	103	2	123	27	30	9	294
Преко пет година стари умрли.							
а) Нежењени.							
Мушких	26	1	35	6	8	1	77
Женских	17	—	21	6	2	—	46
Свега	43	1	56	12	10	1	123
б) Ожењени.							
Мушких	34	2	45	11	6	4	102
Женских	21	—	23	4	5	2	55
Свега	55	2	68	15	11	6	157
в) Удових.							
Мушких	12	—	6	2	5	—	25
Женских	26	1	35	5	4	6	77
Свега	38	1	41	7	9	6	102

III. ЖЕНИДБЕ.

Једнаке вероисповес.	61	4	77	15	8	12	177
Неједнаке вероисповес.	10	—	6	14	7	—	37
Свега	71	4	83	29	15	12	214

Сад да видимо: шта нам важу ти бројеви? По најновијем попису број становништво Новог Сада 21.325 особа. Тај број је до данас без сумње порастао, ал како не знамо колико, то ћемо се држати најновијег пописа.

Дакле од 21.325 душа родило се год. 1888. свега 971 душа, а умрло је свега 676 душа. Према томе се више родило но што је умрло 295 душа. Лањска година била је по Нови Сад боља од прекањске у толико, што је умирање лањске године било мање у 104 особе. То је врло повољно. Међутим се прекањске године више родило но лањске са 61 особом. Но у целом је лањска година повољнија од прекањске, јер се лањске године више намножило становништво но прекањске. Лањске са 295 душа, а прекањске само са 252 душе.

Што се тиче Срба износи наш број у Новом Саду по попису од 1888. године 8.444 особе. Ти Срби су изродили лањске године 357 душа, а умрло је за то време 288. Дакле се Срба лане више родило но што је умрло 69 душа. Прекане се Срби намножише са 71 душом. Док се дакле укупно становништво лане више намножило но прекане, ми Срби смо се мање намножили но прекане. Не опадамо, али не држимо корак с другима.

Да видимо како стојимо са браковима у лањској години? Укупно је склопљено 214 бракова, а прекане 212. Код Срба је склопљено лане 83 брака, а прекане само 65. Лањске нам је године дакле већма свирао гајдаш но прекањске, а то је повољан знак за будуће. Но кад сравнимо бракове, које су прекане склопили Несрби, излази, да је код њих на сваку 100 становника било 10_2 бракова, а код Срба је било прекане на сваку хиљаду становника 9_7 брака. Види се дакле да се ми не женимо колико Несрби, и ако смо се лане поправили.

Из незаконитог брака родило се у Н. Саду лане 88 незаконите, ванбрачне деце. То је више него 11 од стотине. А прекане је било ванбрачне деце тек преко 9 од стотине. Дакле се у том уопште погоршало. Што се нас Срба тиче, код нас се лањске године родило само 5_6 од стотине ванбрачне деце, те у том боље стојимо од Несрба.

Оно што је велико зло по нашим крајевима, па и по целој Угарској, то се показало и лањске године. Деце испод пете године умрло нам је 43 од стотине свију умрлих. Но прекане је било још горе. Што се нас Срба тиче, код нас су деца испод пете године умирала лане као и прекане мање но код других, а то је сигурно због тога, што смо ми Срби имућнији од Несрба. Према нашем стању деца би наша испод 5. године још мање умирала, само да ми умемо већу пажњу на њих да обратимо.

Кад погледамо на особе испод пет година и нежењене, онда видимо, да је тих умрло код Срба 23 од стотине умрлих, а код Несрба много мање. Прекане је умрло и код нас само 20 таких од стотине умрлих. Свакојако наши Срби умиру јако одраслији, нежењени. Ми се сувише упропашћујемо бећарским животом. А и иначе свуда умиру нежењени више но ожењени, а ми смо видели, да се код нас Срби мање жене но Несрби.

Кад се у целости узме, лањска година била је по Нови Сад повољнија од прекањске, а по нас Србе исто тако. Не може се ухватити рачун од једне или две године те рећи: множимо се или опадамо, јер за то треба читав низ година. Но већ и из овог малог се види, да ми Срби не опадамо бројно, осим ако се не исељавамо, нас није мање, али се други, Несрби око нас већма множе но ми, те тако се ми све већма међ њима губимо, све се мање видимо.

Какви су томе узроци, о том смо већ чешће говорили а говорићемо опет првом приликом.

Вести из места и са стране.

„Хеј Мориц Паја, Мориц Паја: у сабору спава.“ Новосадски велештовани, многоуважени и даровити посланик Мориц Паја, дан-ноћ мучи муку, брине бригу и лупа главу, како ће да помогне не само својим новосадским бирачима, него и целој држави. Док други посланици пишу и говоре у сабору, новосадског велеуваженог посланика Морица Пају претрпала је толика брига, да се удвостручио, те је дошао још дебљи, но што је био. А од силног неспавања и бриге око јавних ствари, не може кукавак да се одржи на ногама, но је прошлог уторника у саборској седници, усред претреса — заспао. Баш кад је говорио министар правде о веома важној ствари, узвикнуо је посланик Геза Полоњи: „Јављам покорно, да је Мориц Паја заспао!“ На ово наста смеј, а многи посланици устадоше, те одоше да гледају, како Мориц Паја спава. Ми не знамо чега ту има смешног и шта ту има гледати? Та то је увреда не само за Мориц Пају, него и за цео Нови Сад. Та Новосађани уживају у свом велештованом посланику; нека само њега бог дуго и много поживи, а Новосађани ће њега баш у пркос и опет бирати за посланика. Гле јако! Да су Новосађани хтели да им посланик буде у сабору будан, они не би били при избору посланика — спавали. Дакле живео Мориц Паја! Он је достојно осветлао Новосађанима образ. Куд ће веће дике, но ако се захори по новосадским улицама: „Хеј, Мориц Паја, Мориц Паја у сабору спава! Само, само, ако овако дуже устраје, можемо слободно рећи: Лаку ноћ!.

Како се бира посланик у Угарској? Оравички срез, остао је ту недавно без посланика, те је нарођен за 2. фебр. избор. У том срезу избрисана је опозиција из бирачких листина и уопште су натароши удесили земљиште за владиног човека. Јавише се двојица са владиним програмом. Један је Фекете, који је познат у срезу и кога би хтели људи пре него другог. Но из Будимпеште поручио је одбор владине странке у Оравицу, да бирају Сатмарија. Владини људи мислили су, да могу бирати бар оног владиног човека који се њима допада, те на свом збору повикаше сви: Хоћемо Фекетија. Но председник, који је добио налог из Будимпеште рече: „Ја видим да сви хоћете Сатмарија, њега ћемо дакле бирати.“ Бирачи занемише кад чуше такво извртање истине, те су сад јако огорчени и прете, да ће бирати опозицију. Но све је то узалудна вика. Њих ће умирити, и они ће морати гласати за оног, који им је именован из Будимпеште. Кад се ко потпише владиној странци, тај не сме имати воље, него мора слушати што му се од горе поручи. Ето тако се код нас бирају посланици.

Оставка краља Милана.

Београд, 22. фебр.

Јуче се још најразноврснији гласови проносили по Београду. Говорило се о томе, како ће доћи либерали на владу, а много се поговарало и о томе, да ће краљ Милан отићи на годину-две дана из земље, и да ће поставити привремено намесништво. Било је гласова и о томе, како ће краљ Милан коначно захвалити, но том се најмање веровало, јер се такав глас већ чешће проносио.

У јутру изађоше званичне новине с указом, да се Христић смењује с владе, да је нов председник министарства генерал Протић а министар унутарњих дела генерал Бели-Марковић. Свакоме, ко је то прочитао, било је, као да су га полили врелом водом. После тога није нико више мислио, да ће наступити оно, што је наступило.

Око 11 сати сакупио је краљ више официра и чиновника, те им је изјавио своју намеру, да у корист сина свог одриче се престола. Рече, да то чини с тога, што је уморан, изнурен, те се осећа болестан. Рече, да је под његовом владом било погрешака, али је било и напретка. За погрешке он мора узети одговорност на себе, а на напретку су сви радили. „Може бити“, рече краљ Милан даље, да сам у току моје владавине кога увредио, по тога молим, да ми опрости, а ако је ко њега увредио, томе он опраштa.

О узроку оставке говори се такође свашта. Но по народу је највећма распрострта ова верзија. Говоре, да ће Аустро-Угарска на пролеће ићи до Солуна, а краљ Милан се био обвезао Аустро-Угарској да ће јој војску пропустити преко Србије. Краљ Милан овако необљубљен, није могао испунити обећање, јер му сви рекоше, с којима је о том говорио, да обећање не може и не треба да испуни. На то је био краљ Милан приморан да даде оставку. У колико је ово истина, не знам.

У самом Београду је велико веселе због тог, што је краљ Милан захвалио. Свако као да се на ново родио. Све се радује и то јавно. Вечерас биће части, веселе и параде, као да није захвалио краљ. Нико не може да скрије своју радост. Једино народу радост мути то, што краљ Милан није водио рачуна о радикалној странци.

*

О одступању краљевом добисмо од другог дописника овај извештај:

Овако је текла ствар у двору: Кад су у 11 час. дошла у двор подворења (митрополит, страна дипломација, министри, официри, београдске општ. старешине и др.) да као сваке године честитају проглас краљевине, онда се опазило велико узбуђење у двору. Дворски маршал Јанковић изјави да краљ долази и краљ Милан се појави. Снажним, звонким гласом рече: Великодостојници, министри, државници, официри и Срби, подносим оставку јер сам — уморан. Захваљујем Богу, страним државама и свом драгом народу, што ми је дао снаге, да сам могао владати. Молим нек ми опросте они које сам увредио. Одричем се престола у корист свог сина Александра коме препоручује да навек уставно влада и у хармонији са својим народом. Ја вам нисам више краљ, већ — први ђенерал у војсци. „Живио Александар I. краљ Србије!“ Наста мртва тишина. Чеда, Владан, Бели-Марковић и официри почеше се гушити у сузама. Краљ клече и први се закле новоме краљу Александру, који се изредно држао и сасвим мирно посматрао, што се око њега дешава.

Донеше барјак Александровог пука и на тај барјак положише заклетву сви официри новом краљу. Затим се заклеше и остали. Сви се гушише од суза, плач и лелек од дворјана. Данас после подне иде војска непрестано к' двору и полаже заклетву. Варош је мирна и задовољна. Свугде се слави нови краљ.

Трговина.

= **Нови Сад**, 23. фебруара. (7. марта.) На житарским пијацама нашим горњим, ма што је у Берлину цена пшници са неколико новчића попустила — није цена у нас малаксала особито зрну готовом него је све једнако напредна. Извоз у иноземство траје још једнако са станица жељезничких из горњег и средњег Баната из горње па и доње Бачке. Цена је на тим станицама пшници сразмерно оној у Пешти једнако висока па и напредна. Кукуруз је горе са неколико новчића у цени напредовао а јечам и зоб се чврсто држу.

На нашој пијаци усљед слабог довоза са раном мали промет. Цена је сваком зрну досадања. За пролеће се још слабо кукуруз погађа; што доспе пшенице млинови су јој купци. Цена је рани данас ова: Пшеница новосадска, шајкашка и из остале наше околине 6 ф. 90—7 ф. Наполица 5 ф. 90 н. Јечам 4 ф. 60—70 н. Зоб 4 ф. 70—80 н. Кукуруз 3 ф. 90—4 ф. Све од 100 кгр.

Брашно. Покрај слабије продаје цене се одржале ове:

Број	0	1	2	3	4	5	6
ф.	15.60	15.20	14.60	14.—	13.40	12.60	11.60
	7	8	$8^1/_2$	$8^3/_4$	9		
	10.80	10.20	9.20	7.80	6.80		

Хлебно I. 8 ф. 60 н. II. 7 ф. 60 н. Мекиње ситне 4 ф. крупне мекиње 4 ф. Грис А. 16 ф. Б. 16 ф. В. орд. 14 ф. 80 н. Све од 100 кгр. за готов новац са џаком заједно а постављено у кућу или на жељезничку станицу. (Парни млин В. Фајта.)

Редња са осталом производњом усљед строгог зимског времена је врло слаба, пошто нема страних купаца. Цене су свему досадање. Маст на више 57 ф., на мање 60—62 фор. Сланина сушена 60—62 ф., пољена тешка 64—66 фор. од 100 кгр. Пасуљ 9 ф. 50 н. до 11 ф. Лук црни 2 ф. 50 до 3 ф. 50 н. Кромпир 1 ф. 80 н. до 2 ф. 20 н. Арапчик по каквоћи 16—18 ф. од 100 кгр.

На свињској пијаци је мало угојених свиња; плаћа се за тешке 42—46 н., средњи 44—47 нов. лаки меснати 46—48 н., од 1 кгр. Овци 8—10 ф. Јагњци 6—8 ф. од пара. Теоци 8—16 ф. од ком.

Вино. Пошто са још једнако прекинутог саобраћаја преко Дунава са Фрушком Гором из Бачке се у нас вина тражи то има дневно продаје. У наших виноградара и винарских трговаца је изврсне каквоће вина. Цене су ове: лањско бело 8—12 нов., шилер 12—14 н., црно 18—24 нов. Старо бело 10—16 н., шилер 12—18 н., црно 32—42 н. Комовица чиста права роба по јачини 15—22 н. шљивовица 18—26 н., стара шљивовица 32—48 новч. Све од 1 литре.

*

У **Сомбору**, 21. фебруара (5. марта). Време поново строго захладило, те је сејање зоби на неизвесно време одложено. У радњи са раном је расположење чврсто, но довози су са злочестих путева врло слаби а имаоци слабо и нуде, истом по отвору пловидбе је изглед, да ће радња живље отпочети. Цене су ове пшници: 6 ф. 80—6 ф. 90 н. Зоб 4 ф. 70—4 ф. 75 н. Стара зоб 5 ф. Кукуруз 3 ф. 90—4 ф. Све од 100 кгр.

*

У **Араду**, 21. фебруара (5. марта). Довоз са раном слаб. Пшеница 6 ф. 70—6 ф. 80 н. Кукуруз 4 ф. 20—4 ф. 25 н. Спирит без промене.

*

У **Будимпешти**, 22. фебруара (6. марта). Пшеница је повољно пуњена, воља за куповање добра, тенденција мирна; цене се одржале. Пшеница потиска 81· 7 ф. 80 н., 80· 7 ф. 80 н., 79·5 7 ф. 75 н., 79· 7 ф. 70 н., 78·5 7 ф. 60 н. Бачка 78· и 77· 7 ф. 60 н. Вечејска 79·5 7 ф. 56 н. Бечкеречка 78· 7 ф. 45 н. Банатска 77·8 7 ф. $27^1/_2$ н. Све на три месеца.

Јечам 5 ф. 95 н., 6 ф. 10 н., 6 ф. Раж 5 ф. 70 н. Кукуруз стари 4 ф. 80 н. Све за готов новац.

Термини: Пшеница за пролеће 7 ф. 27—29 н., за јесен пшеница 7 ф. 49—51 н. Кукуруз за мајјуни 5 ф. 3—5 ф. 4 н.

*

Течај златног и сребрног новца на пешт. берзи од 23. фебруара.

4% угарска златна рента — — —	101·95
5% „ папирна „ — — —	94·30
Дукати — — — — — — —	5·63
Наполеондори (20 франака) — — —	9·57
Немачке држ. марке — — — —	59·35

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ“.

(Стигли 23. фебруара у вече)

Београд. (Од нарочитог извештача.) Ново састављено министарство чисто радикално. Генерал Грујић председник министарства и министар спољних послова, Таушановић унутрашњих, Велимировић грађевина, Поповић привреде, Вујић финанција, Милосављевић просвете, Гершић правде, Димитрије Ђурић војни.

Београд. Сутра ће намесништво обнародовати прокламацију, у којој ће бити и обавештаја у погледу спољне политике. Званичне „Српске Новине“ обнародовале су данас имена чланова дворанства око краља Александра, које је краљ Милан још пре оставке одредио, а које су намесници потврдили.

Београд. Намесници поверише Кости Таушановићу радикалу, бившем председнику скупштине, да састави министарство. Уједно изјавише намесници, да они себе од сад сматрају, као да стоје ван партија. (Биће врло лепо ако се обистини.) После подне се заклела војска краљу Александру. Краљ Милан је посетио намеснике. У земљи је свуда мир.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Изашла је II. свеска „Народног Пријатеља“:

ДРЖАВА И НАРОДНО ЗДРАВЉЕ.

Написао

ПАЈА МАНДРОВИЋ.

„Народни Пријатељ“ излазиће од сада редовно (4 свеске годишње), па ће се надокнадити и оне свеске, које се лане закаснише због познатих неприлика.

Како смо вероватно на прагу српског народно-црквеног сабора, а како се ближи и петстогодишњица видовданска, то ће идућег месеца изаћи узастопце две свеске „Народног Пријатеља“, које ће расправљати питање наше автономије и косовску битку. Претплата на 4 свеске стаје 1 фор.

Средишни одбор целокупне срп. нар. слободоумне странке се нада, да ће имућнији чланови странке претплатити се на више књижица, те ће онај сувишак поклонити сиромашним члановима странке. Тим средишни одбор има на уму, да се „Народни Пријатељ“ што већма распростре по народу, а и то, да буде што већи приход, који ће се употребити на просветне, добротворне и економске потребе.

Претплата на 4 свеске стаје 1 фор. Цена појединој свесци 30 новч.

Новци и претплата шаљу се на благајника одборског Ј. Т. Чавића у Новом Саду.

Уреднички одбор
„Народног Пријатеља.“

ОБЈАВА.

Оће је мишљење, а и мени се самом чини, да је жива потреба, да се изда једна књига, у којој би било изложено право, које данас важи у појединим аутокефалним православним црквама, и у којој би и правник и свештеник могао наћи што му треба по црквено-правним питањима, те сам ево одлучио да штампам

ПРАВОСЛАВНО

ЦРКВЕНО ПРАВО

по опћим и посебним законима

у Аустро-Угарској, Србији, Русији, Влашкој и т. д.,

а упоредо у главнијим питањима

САА РИМОКАТОЛИЧКИМ И ПРОТЕСТАНСКИМ ЦРКВЕНИМ ПРАВОМ.

Неко је опазио, да књига по црквеноме праву пок. митрополита Шагуне може нешто значити за богослова, али за правника ништа. Ја сам добро упамтио ту опаску, те сам уредио моју књигу тако, да се о њој не ће моћи то исто казати.

Књига ће изнијети около 30 штампаних табака формата мога „Зборника“. Цијена јој је 3 фор. Издаћу књигу у три свеске, и свака свеска по 1 фор. Свеска ће изилазити једна за другом.

Ја овим отварам претплату; па ко жели, нека ми се пријави, и слаћу му дотичне свеске о моме трошку, ако ми пошаље у напријед новце; иначе ћу му их слати per Nachnahme, — и тада ће га наравно књига стати нешто скупље.

Ко ми скупи 10 претплатника, даровћу му једну књигу.

Чим буде толико претплатника, колико треба да се исплати издање, одмах ћу рукопис дати и штампу.

Zara (Dalmatien), фебруара 1889.

Др. НИКОДИМ МИЛАШ.

XVIII. ИЗВЕШТАЈ

СРПСКЕ ЗАДРУГЕ ЗА МЕЂУСОБНО ПОМАГАЊЕ И ШТЕДЊУ У НОВОМ САДУ

ЗА ГОДИНУ 1888.

СТАЊЕ ЗАВОДА 31. ДЕЦЕМБРА 1888.

ИМОВИНА.	фор.	нов.	ДУГОВИ.	фор.	нов.
У готовини — — — — — —	27014	77	На редовну честичарску главн. 4 кола	169208	—
„ прима меницама — — — — —	460966	69	„ сбрисану „ „ 2 кола	6	75
„ сола меницама — — — — —	71902	26	„ „ „ „ 3 „	45	65
„ меницама вересионе дружине — —	19735	71	„ „ „ „ 4 „	1001	92
„ обвезницама на непокретностима —	95322	12	„ камате сбрисани честица 2 „	1	68
„ предујмовима и то:			„ „ „ „ 3 „	13	05
на честичарске књиге — — —	44698	—	„ резервни удео честица 4 „	6406	64
на ефекте — — — — — —	10899	—	„ делимак честичара 3 „	95	50
код заводског отвјетника — —	561	67	„ делимак честичара 4 „	99	90
„ вредности завод. непокретности —	1875	96	„ улоге на књижице — — — —	600840	86
„ вредности државни папира — —	90	—	„ биљеге — — — — — — —	98	39
„ вредности намештаја — — — —	570	—	„ преносне камате од год. 1889. —	6154	55
„ вредности канцеларијског прибора	500	—	„ ситнице — — — — — — —	405	92
„ заосталим каматама — — — —	4921	79	„ јамчевину вересионе дружине —	3159	79
Код страни завода — — — — —	70757	20	„ резервни удео вересионе дружине	182	96
Код мањи дужника — — — —	61	82	„ засебан фонд од заостали камата	4921	79
			„ управину тантијему — — —	3940	80
			Чиста добит за поделу — — —	13792	84
	809876	99		809876	99

Укупан промет са готовином фор. 4,943.471·93.

ПРЕГЛЕД ГУБИТКА И ДОБИТКА.

ИЗЛАЗ.	фор.	нов.	УЛАЗ.	фор.	нов.
На камате по уловима и то:			На камате по прима меницама — —	36770	30
исплаћене — — — ф. 3389.38			„ камате по сола меницама — —	6839	04
капиталисане — — ф. 25789.98	29179	36	„ камате по зајму на непокретности	9249	87
„ 10% пристојбе по каматама на улог	3028	02	„ камате од вересионе дружине —	2318	40
„ одобрене камате — — — —	168	12	„ камате по предујму на честице —	3462	94
„ укупан порез — — — — —	3734	03	„ камате по предујму на ефекте —	939	46
„ станарину — — — — — —	350	—	„ камате од страни завода — —	1594	43
„ плату — — — — — — —	4760	—	„ затезне камате — — — — —	608	57
„ административне трошкове — —	502	80	„ писарину — — — — — —	1689	64
„ добровољан прилог — — — —	181	70	„ штампу — — — — — —	58	69
„ нов рачун - — — — — —	53	81	„ опомену — — — — — —	5	20
„ камате на ре-есконте — — —	217	—	„ преписне пристојбе — — — —	44	—
„ кам. на јамчевину верес. дружине	150	41	„ закашњине по честицама — —	18	—
„ резервни удео 4 кола — — —	1970	40	Приход од заводски непокретности —	155	40
„ управну тантијему — — — —	3940	80	Добитак при продаји заводске куће —	7689	75
Отпис вредности намештаја — —	66	50			
„ „ канцеларијског прибора	129	21			
„ изгубљени потраживања и то:					
код једног дужника по прима мен.	7689	75			
по прима меницама — — —	1410	—			
по сола меницама — — — —	88	49			
код мањих дужника — — —	30	45			
Чиста добит за изравнање — — —	13792	84			
	71443	69		71443	69

У НОВОМЕ САДУ, 31. децембра 1888.

За књиговодство: **Петар Капамџија**, с. р. књиговођа.

За управу: **Стеван Јефтић**, с. р. председник.

Ђ. О. Милутиновић, с. р. благајник.

У НОВОМЕ САДУ, 16. (28.) фебруара 1889.

Чланови надворног одбора:

Јован Георгијевић, с. р. **Др. Љубомир Радивојевић**, с. р. **Јован Т. Чавић**, с. р.

ОГЛАСИ.

Кућа бр. 63. у Војки даје се под кирију, која се састоји од солидног материјала и трепом сва покривена, 3 собе са сокака у добром стању и у целу дужину затворени конг са стаклом, у авлији 1 соба, кујна, шупа, штала и зидан бунар са добром пијаћом водом и све са добром заградом и баштом и воћем од 800 квадр. фати. Исту кућу дајем и на увек, кућа је само за трговца, пошто лежи у средини села. Село је само српско и постоји са 3500 душа. Ко жели такову имати било под кирију, било на увек нека се обрати на доле-подписатога кућни бр. 217. у Војки. 1—3 **Сима Керечки.**

СТАН

од 5 соба, кујне, шпајза, подрума и коморе за дрва издаје се од 1. маја о. г. у кући добротворне задруге Српкиња Новосаткиња преко од срп. више девој. школе. Ближи услови могу се дознати код подначелнице задружне гђе Христине Новићке.

КУЋА

у златној греди под бројем 1919. коју је купила „Задруга Срба занатлија Новосађана“, издаје се на 3 године једном угоститељу од 1 маја о. г. под кирију.

Ближа условија код задружног председника г. Глише Летића. Рок оферту до среде 1. марта по старом календару.

1—1 **Председништво.**

БАШТЕНСКОГ СЕМЕЊА

РАЗНЕ ВРСТЕ

препоручује

СПЕЦЕРАЈСКА РАДЊА

П. РОМАНОВИЋА 3—3

„код црне вашке“ у Новом Саду.

МАНУФАКТУРНА И ПОМОДНЕ РОБЕ ТРГОВИНА

РАДИВОЈЕВИЋ И НИЋИН

У ТУРСКОМ БЕЧЕЈУ

потребује вештог спомоћника и два практиканта, који говоре српски, мађарски и немачки. 2—3

За одржање и полепшање

ЖЕНСКЕ ЛЕПОТЕ

је

ДРА БОТЕ ПОМАДА ЗА ЛИЦЕ

најбоље средство. Она уклања за најкраће време, **пеге, мрке флеке** и свакојаке **осне у лицу.** Сасвим је нешкодљива и како се ова **не прави од масти,** то не проузрокује бубуљице на лицу. Цена једне тегле 1 фор., мала тегла 50 новч.

Дра БОТЕ ВОДИЦА ЗА УМИВАЊЕ

особито добро средство да чува лице од бора и чини да лице постаје свежије и добије еластичност. Једна боца 50 новч.

РИКАРДОВ ВЕЛУТИН ПУДЕР

најфинији прашак за лице (пудер), нема никаквих шкодљивих и штетних частица у себи, а добија се у **белој, ружичастој и жућкастој** крем-боји. Једна оригинална кутија стаје 1 фор.

Главно стовариште за разашиљање код произвађача

Александра пл. Ковача апотекара у В. Бечкереку.

Главно стовариште у Н. Саду у трговини Панте Јовановића. У Митровици: К. А. Суботића. Јамина: (Славонија) Ј. Песина. У Будапешти главни депо: Josef Török, Königsgasse 12. — У Темишвару апотеке C. M. Jahner, Klausmann und Albert (Stadtapotheke), St. Tárczay.

Само је онда прави наш производ, ако има горе насликана наша заштитна марка и ако је зготовљена у апотеци АЛЕКСАНДРА КОВАЧА. 2—10

Наручбине са стране обављају се најбрже.

СТЕЧАЈ.

На упражњено место друштвеног књиговође код I. задруге за подпомагање и штедњу у Иригу расписује се овим стечај са роком до 25. марта 1889. по новом кален. Годишња је плата 800 фор. Потражиоци имају своје молбенице обложене са доказима свог теоретичког и практичког оспособљења као и потпуног знања српског и немачког језика у речи и кореспоненцији до означеног рока поднети подписаној управи. Изабрани књиговођа дужан ће бити у смислу §. 25 друштвених правила положити кауцију у износу $^1/_3$ своје плаће у готовом новцу или сигурним папирима.

У Иригу 4. марта 1889.

1—1 **Управа.**

ЋУРЧИНСКА РАДЊА

АЦЕ ЛЕСКОВЦА

у Сентомашу

потребује два помоћника, који би могли одма ступити у радњу. 1—3

72½ ланца, прве класе земље, средом поток, на атару сурдучком за издавање.

У Новом Саду.

2—3 **ДОБРОСАВ МИЉКОВИЋ.**

ПОЗИВ

на XVIII. редовну главну скупштину

ДЕОНИЧАРА

„СРЕМСКО-КАРЛОВАЧКЕ ШТЕДИОНИЦЕ“

У СРЕМСКИМ КАРЛОВЦИМА

која ће се држати у суботу 11. (23.) марта о. г. у 9 сати пре подне у заводском стану.

На дневни ред стављено је:

1. Конституисање.
2. Извештај управе и надзорног одбора.
3. Давање апсолуторије.
4. Предлог о уплати.
5. Попуњење упражњених места у надзорном одбору.
6. Предлози појединих чланова који се 5 дана пре скупштине управи пријаве.

Ср. Карловци 18. фебр. (2. марта) 1889.

УПРАВА
СРЕМСКО-КАРЛОВАЧКЕ ШТЕДИОНИЦЕ.

2—3

СРПСКА ШТАМПАРИЈА

Дра СВЕТОЗАРА МИЛЕТИЋА

У НОВОМ САДУ

удешена и снабдевена сваким штампарским материјалом, израђује свеколике штампарске послове брзо и јефтино, препоручује се

СЛ. ПОЛИТИЧКИМ И ЦРКВЕНИМ

ОПШТИНАМА

са својом јефтином и угледном израдом општинских тискарија сваке врсте.

НАШИМ СЛ. ЦРКВЕНИМ ОПШТИНАМА

препоручујемо

ЦРКВЕНЕ МАТРИКУЛЕ

штампане на прописаној хартији, правој кончаној „Dyos-Győri“ у великом формату 45—59 сантим.

Уз ово се примећује, да је само оно права хартија ових матрикула, која има поменуту величину и која има слепа слова (Wasserdruck) са именом ове хартије „DYOS-GYŐRI“

Цена је знатно спуштена и рачунамо табак по 4 новч. а за наручбине преко 100 табака

САМО 3 НОВЧИЋА ОД ТАБАКА.

Нашим гг. трговцима препоручујемо јефтину израду

РАЧУНА и ЦЕНОВНИКА,

трговачке коверте са фирмом штампамо 1000 комада по 1 фор. 50 новч., 2 фор., 2 фор. 50 новч. и 3 фор.

ВИЗИТ-КАРТЕ

сваке врсте и у разној величини 100 комада по 30 новч., 40, 50, 60, 70 новч., па до најскупљи.

Власник и издавалац Милица Томић рођ. Милетић. Одговорни уредник Јаша Томић. Српска штампарија дра Светозара Милетића.